

Jyrki Vesikansa

Suomalainen Sanomalehtimiesliitto ry

Viestinnällinen keskustelutilaisuus ti 12.1.2010

Alustus

Vahtikoira vai korppikotka?

Median rooli vaalirahakohussa

Median myöhäistä heräämistä vai ajojahti?

Vaalirahoituksesta on puhuttu ennenkin, mutta melko vähän. Sitä käsitellään jopa tuoreissa puoluehistorioissa (etenkin Keskustan). Jo 1962 Suomen Kuvalehti selvitti, että lehti-ilmoittelun listahinnoilla isäni oli maksanut yhdestä äänestä Suomessa kolmanneksi eniten. Eikä laskua maksettu perheemme ruokarahoista.

Pitivätkö toimittajat vaalirahoitusta niin itsestään selvänä, ettei sitä kannattanut penkoa ja esitellä lukijoille/katsojille? Vai liian vaikeasti selvitettävänä? Oliko tuo laiskuutta? Vai pelättiinkö jotakin? Poliitikkojen kostoja vai lehtien/ tv-kanavan mainostulojen vähentymistä?

Vaalirahakohun ensimmäinen kierros oli 2008. Jäikö se kesken? Olivatko toimittajat laiskoja? Vai poliitikot lyhytnäköisiä, sillä vanhan sanonnan mukaan koiran häntää ei pidä lyhentää paloittain? (Nythän moinen eläinräökkäys on kielletty.)

Mikä oikein avasi uusimman kierroksen 2009? Poliitikon lipsahdus vai toimittajien herääminen viimein?

Menikö/missä överiksi?

Jo Mauno Koivisto puhui sopuleista. Kun toimittajalauma lähtee johonkin suuntaan, sitä ei pysäytä mikään. Eikä sivuille vilkaista, vaikka siellä olisi tärkeämpiäkin asioita.

Kuka laumaa johtaa? HeSa, ns. iltapäivälehdet (jotka ilmestyvät aamulla), tv-kanavat? Ei kai kysymys ole kuitenkaan jonkin esikunnan johtamasta operaatiosta, vaan pikemmin vaistonvaraisesta käyttäytymisestä?

Mikä toimittajaa kannustaa tällaisessa ilmiössä? Kunnianhimo (= skuupin metsästys), poliittinen tavoite/aate, oman välineen markkina-aseman vahvistaminen, esimiesten käskyt? Vai syntyykö joukkohysteria?

Mitä puolueiden/ poliitikkojen reaktiot vaikuttivat? Olisiko kannattanut tehdä täysi tunnustus kerralla? Nyt taidettiin noudattaa Hiihtoliitto-metodia? Eli myönnettiin pala kerrallaan vain se, joka oli jo muutoinkin julkistettu.

Muuttuiko tutkiva journalismi jossakin vaiheessa ajojahdiksi? Kääntyikö se itseään/ mahdollista tavoitettaan vastaan? Milloin?

Silminnäkiä-ohjelman opetukset

Meillä tuskin on edellytyksiä selvittää sinänsä lautakasan arvoitusta. Esiin nousi silti monia kysymyksiä.

Onko lähdekritiikin metodeja täsmennettävä? On puhuttu kahden toisistaan riippumattoman lähteen vaatimuksesta. Tunnustan, että suurimmat skuuppini ovat nojautuneet yhteen ainoaan syväkurkkuun. (Mm. **Bonnin** vastaus Suomen Saksan-pakettiin tai uhkaus kaataa Etyk, jos Suomi tunnustaa DDR:n. Tai monet

nimitysuutiset.) Ehken ole ainoa.

Voiko lähdekritiikki olla mekaanista? Eikö ole enemmän punnittava lähteen luotettavuutta ja motiiveja? (Motiivi ei tietenkään estä tiedon julkistamista.)

Olisiko lähdekritiikkiä joka tapauksessa pohdittava? Pentti Renvallin historian metodioppaat saattava olla tässä hyödyllisiä - journalismihan on ajankohtaista historiankirjoitusta. Mm. se, miten vaarallista on käyttää lähteiden vaikenemisen eli argumentum ex silentium-metodia. (Ettei jotakin tietoa löydy.)

Pitäisikö lähteitä/ lähdettä ja tiedon varmuutta luonnehtia nykyistä tarkemmin, vaikkei lähdettä paljastakaan? Mitä ajatella siitä, että lähde paljastetaan vasta, jos joku nostaa kunnianloukkausprosessin?

Kun skuupeissa on usein riskejä, olisiko median myönnettävä virheensä suoraan? Vähentääkö se uskottavuutta - vai lisää sitä?

Eri välineiden roolit

Johtiko toimintaa "etelän media"? Onko sillä tietoisia poliittisia motiiveja? Vai heijastaako se ainakin toimintaseutunsa ajattelutapaa ja poliittisia voimasuhteita?

Vai onko maakuntien media päin vastoin lepsua ja vanhanaikaista? Tyytyen poliittisten puheiden referointiin ja kaavamaiseen kannanottamiseen? Ja paikallisten suuruuksien liikavarpaiden varomiseen? Toki vähin resurssein?

Eri tv-kanavien roolit asiassa? Olisiko Ylen oltava de facto verovaroin rahoitettuna erityisen varovainen ja puolueeton kuumissa poliittisissa uutisissa? Vai päin vastoin kaupallisista intresseistä riippumaton sananvapauden ritari?

Mikä oli kaupallisten tv-kanavien rooli - vaimea seurailuko?

Matkivatko suuret aamun sanomalehdet (etenkin HeSa ja Aamulehti) vaalirahakohussakin iltapäivälehtien metodeja? Ip-lehtihän ei ole kansakunnan päiväkirja, vaan se valikoi uutisensa ja vetää ne näyttävästi esiin.

Vaikuttiko internetin ns. kansalaisjournalismi asiassa?

Median valvonnan tulevaisuus

Lautakasakohu johti JSN:n puheenjohtajan vaihtumiseen. Onko median itsesäätely kriisissä? Olisiko sitä ainakin uudistettava? Tilanne tuo mieleen tilintarkastuksen valvonnan, jota olen sattunut tutkimaan. Aluksi se oli lähinnä KH-tarkastajien kollegiaalista tarkkailua - ja jopa vain luotettavuuden kyltin hankkimista ammattikunnalle. Vähän kerrassaan ulkopuolisten / asiakkaiden roolia valvonnassa on lisätty. Silti aika ajoin vaaditaan valtion roolin vahvistamista.

Olisiko yleisön edustajien osuutta JSN:ssä lisättävä? (Nyt 1/3, hekin alan valitsemia.) Kuka heidät valitsisi?

Oliko virhe etsiä puheenjohtajaksi kokenut journalisti arvostetun alan ulkopuolisen sijasta?

Tarvitaanko valtion media-asiamies? Entä kuhunkin viestimeen oma valvoja-asiamiehensä?

Saldo kansanvallalle: puhdistus vai häväistys?

Vaalirahoitusta tarvitaan, mutta hillitsikö kohu terveellisesti sen paisumista? (Emme mene vaalirahoituksen yksityiskohtiin.) Vai häväisikö media syyttä kansanvallan? Mikä olisi sen vaihtoehto? Leimattiinko ainakin joitakin poliitikkoja kovin vähäisin syin?

